وَالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ

ÇİFT KUTUPLULUK

(zevciyet, şef)

Kur'an, hem evrensel-kozmik diyalektiğin esası olan polariteyi hem de paralel evrenler gerçeğini şef ve zevç kelimeleriyle ifade eder ki, ikisi de 'iki şeyin birlikteliği' anlamını taşır. Biz şimdi, Kur'an verilerini bu çerçevelerin önce birincisi, sonra da ikincisi açısından inceleyeceğiz.

Şefi الشَّفْعُ

Şef; teki çift yapmak, bir şeyi, benzeri olan şeye eklemek veya iki şeyi yan yana getirmektir. Şefin karşıtı 'vetr'dir ki, o da bir şeyin tek olması, yani polarité dışında kalmasıdır. Bunun içindir ki, "Allah vetr, mahlûklar **şef**'dir" denir. Çünkü mahlûklar, polaritenin bir görünümü olan oluşun malzemesidir. Şefaat de bu **şef** kökünden gelir.

Kur'an'a göre, her şey çift çift yaratılmıştır. (51/49) Zevciyet, yani karşıtların birlikteliği, oluşun ve insan hayatının esasıdır. Varlık ve oluşu polarité üzerine oturtan Yaratıcı, işte bu yüzden hem şefe hem de vetre yani hem ikiliğe hem de tekliğe yemin etmektedir. (89/3) وَالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ

زوجيت

Zevciyet (Polarité, benzer zıtlar ilişkisi, eş olma hali, paralel evrenler);

Zevç ve türevleri, isim ve fiil halinde 70 küsur yerde geçmektedir. Daha çok, zevcin çoğulu olan ezvâc kullanılır. İki çift anlamındaki zevceyn ve zevcân şekilleri de kullanılmıştır. Ve kavramın esas anlamını ve temel boyutlarını veren ayetler de bu son şekillerin geçtiği 7 ayettir. Kavrama esas olan zevç kelimesinin filolojik yönünü, Isfahanlı Râgıb'dan özetleyelim:

"Kendi cinsinden bir diğeriyle bulunana zevç denir. Bu, insan, hayvan, bitki ve diğer varlıklardan olabilir. Zevçler birbirinin benzeri olabilecekleri gibi, tam zıtlar da olabilirler. Zevciyet, erkeklik-dişilik ikiliği olabileceği gibi, başka ikilikler de olabilir. Eşya; cevher, araz, madde, suret gibi ikiliklerin beraberliğinden ibarettir. Hiçbir şey bu ikililiğe dayalı terkibin dışında kalamaz. Ve bu durum gösterir ki, varlığın bir terkip ustası, bir yapıp edicisi vardır ve onun zevciyet üstü bir 'Tek', bir fert olması gerekir. Türler, cinsler, sınıflar da birer zevciyet oluşturur. Allah, insanların cennet hayatında huriler ile bir zevciyet ilişkisi kuracaklarını söylüyor. Ancak, bu-nun dünya hayatındaki karı-koca ilişkisi şeklinde anlaşılmasına Kur'an'ın ifadeleri izin vermez. Bu, kendine özgü bir beraberliktir..." (Râgıb, *Müfredat,* zevç mad.)

Kur'an dilinin büyük ustası Râgıb, kısa filolojik açıklamalar içinde Kur'an'ın anlam boyutlarını iyice yakalama dehasını burada da göstermiş ve zevciyet kavramının esaslarını birkaç satırda vermiştir.

Oluşun, fıtrat diyalektiğinin özünde, Kur'an'a göre zevciyet yatar. Allah, zatı itibariyle zevciyetin üstündedir. O, bu yönüyle Sübhân, Ahad, Samed olarak anılır ki, benzerlik-zıtlık ilişkisinin dışında olan mutlak şuur ve kudret demektir. Ancak Allah da tecellileri ve zuhuruyla, yani isim-sıfatları ile bir polarité sergiler. Çünkü varlık, Allah'ın bir görünüşü, bir tecellisidir ve bu görünüşün arzettiği süreç polaritenin seyridir. İbn Arabi'nin Allah'ı 'şey' olarak nitelendiren görüşünü, bu inceliği dikkate alarak değerlendirmek gerekir. Aksi halde Allah'ı inkâr veya oluşu dondurmak gibi sakatlıkların birine yenik düşeriz.

Kur'an, Allah'ın sıfatlarını bir polarité konusu olarak veriyor: Evvel-Âhir, Zâhir-Bâtın, Muhyî-Mumît vs. Ancak bu, zuhur ve tecelliler yönündendir. Zât yönünden Allah, zevciyet üstüdür. Sübhan, Ahad ve Samed'dir. Şey değildir; şeylere benzerliği de yoktur, (bk. İhlas Suresi; Şûra, 11)

Zevciyetin üstündeki Ahad ve Samed güç, yani yaratıcı, yapıp-edici küllî şuur ve kudret, oluşu zevciyet yani benzerliğin ve zıtların sürekli ilişkisi halinde ortaya koymuştur.

مَا سِوَى

Mâsiva (Allah dışındaki varlıklar) hep çifttir.

Sünnetullah (Allah'ın tavrı-tarzı, tabiat kanunları) bir zevciyet resmi geçididir. Bu Kur'ansal ilkeyi açıklarken müfessir Elmahlı şöyle diyor: "İkilik kaçınılmazdır. Bu ikilik içinde birleştirilmeden hiçbir şey tasdik olunamaz, tefekkür ve algılama yapılamaz." (bk. Tefsir, 6/4544) Her şey zevciyete oturur. Kur'an, zevciyetin bir süreç halinde yeni yeni zevciyetlere vücut verdiğini beyan ediyor ki, biz bunu kitaplarımızda fıtrat diyalektiği, oluş diyalektiği adlarıyla anıyoruz.

Her şeyde zevciyetin esas olması yanında, her şey ezvâc (sonsuz zevçler) ve zevceyn (iki zevciyet konusu) manzarası da sergiler. (51/49; 36/36) O halde, zevciyet, süreklilik gerektirir. Her an yeni bir oluşta olan Yaratıcı'nın sünneti her an yeni zevciyetlere vücut verir. Varlık ve oluş birçok zevciyete sahne olduğu gibi, sonsuz zevciyete de gebedir. Oluşun bağrındaki sürekli yürüyüş ve atılım özlemi, bir anlamda sınırsız zevciyetlerin rüyalarını taşımaktır.

Zevciyetin bu sonsuzluk ve sürekliliğini ifade eden temel ayetler Yasin suresinin 36. ayetiyle, Tekvîr suresinin 7. ayetidir.

"Şanı yücedir o Allah'ın ki toprağın bitirdiklerinden, onların öz benliklerinden ve nice bilmediklerinden bütün çiftleri yaratmıştır." (Yasin, 36)

İkinci ayetse, kıyamet günü, yani alışılmış arz-evren düzeninin tebdil edildiği günde (bk. 14/48) nefislerin çiftleştirilmesinden bahsediyor:

"Benlikler çiftleştirildiğinde..." (Tekvîr, 7)

Bu demektir ki, kıyamet yeni oluşlara, yeni zevciyetlerle imkân ve sahne açmanın bir başlangıcıdır. Yani kıyamet, bir yandan bir bitiş ve ölüş sergilerken, bir yandan da bir başlangıç ve oluş sergileyecektir. Esasen sünnetullahta her ölüş, bir oluşun başlangıcıdır. Çünkü bitiş ve tükeniş anlamında ölüm yoktur. Ölüm, sadece boyut, şekil ve tavır değiştirme keyfiyetidir.

Bizim bilmediğimiz zevciyetler deyimi, zevciyetin sonsuzluk ve sayısızlığını, açıkça ortaya koyarken, kıyamet günü nefislerin zevciyete girmeleri de, yeni oluşların yine zevciyete bina edileceğini gösterir.

Çirkinlik →